

Predsednik Pertini sprejel slovensko delegacijo

Predsednik republike Pertini je med svojim obiskom v Trstu sprejel enotno delegacijo slovenske narodne manjšine. Sestavljali so jo Boris Iskra za KPI, Rafko Dolhar za SSk, Branko Pahor za PSI, Boris Race za SKGZ, Damijan Paulin za SSO in Viljem Černo za Benečijo in Kanalsko dolino. Člani delegacije so državnemu poglavarju izročili spomenico, ki med drugim ugotavlja, da se položaj slovenske manjšine, kar zadeva zakonsko zaščito njenih temeljnih pravic, še žal ni spremenil na bolje po sprejemu slovenske delegacije na Kvirinalu v Rimu pred 5 leti. Delegacija je predsedniku republike ponovno izrazila hvaležnost za besede, ki jih je bil izrekel na omenjenem sprejemu, vendar so do zdaj ostali mrtva črka zakonski predlogi za zaščito manjšine, ki so bili vloženi v parlamentu, medtem ko posebna komisija pri predsedstvu vlade, v kateri so bili tudi predstavniki slovenske manjšine, ni zavzela enotnih stališč glede zaščite, ki naj se zagotovi manjšini. Spomenica graja neprestano zavlačevanje z razpravo v parlamentu, zaradi česar je upravičena sodba, da »gre predvsem za pomanjkanje politične volje in za prepričanje, da čas deluje proti interesom slovenske manjšine«.

Sklicujoč se na besede, ki jih je bil Pertini izrekel pred petimi leti na Kvirinalu, listina poudarja, kako so nujni instrumenti, ki naj pripadnike manjšine obvarujejo pred asimilacijo. Listina ugotavlja, da je fašizem slovensko manjšino bil obsodil na narodno smrt, še 35 let po uspešnem zaključku protifašističnega boja pa slovenska manjšina mora ugotavljati, da niso bila izpolnjena določila republiške ustave, ki predvidevajo zaščito manjšin. Zato listina na koncu izraža prepričanje, da bo predsednik republike tudi tokrat podprl zahteve slovenske manjšine in da bo opozoril vlado ter parlament, da »slovenska manjšina v čim krajšem času dobi globalni zaščitni zakon, ki bo zagotovil temeljne narodnostne pravice«.

Predsednik republike je člane enotne slovenske delegacije opozoril, da so njegove pristojnosti v tem pogledu omejene, a je obljubil, da bo z zahtevami in pričakovanji slovenske narodne manjšine seznanil predsednika vlade in pristojne ministre. Dejal je še, kako ga na jugoslovanske narode veže tesno prijateljstvo in se je spomnil na prijateljstvo s pokojnim predsednikom Titom ter na navdušen sprejem, ki ga je bil pred kratkim deležen na obisku v Črni gori.

Kaj pogrešamo v nagovorih na predsednika republike v Trstu

Kdor je po televiziji ali po radiu spremljal potek večdnega uradnega obiska predsednika republike Sandra Pertinija v deželi Furlaniji - Julijski krajini, je lahko brž opazil, da njegov sprejem v Trstu ni bil tako ganljivo prisrčen kot v ostalih krajih dežele, na primer v Trzinu, Gorici, Vidmu itd. V teh zadnjih mestih ni bilo niti transparentov s takimi napisi, kot so bili v Trstu, čeprav se tako za Trzin kot za Gorico napoveduje enaka, če ne še hujša kriza v industriji, oziroma v celotnem gospodarstvu kot v Trstu. V tem mestu se očitno pozna vpliv Liste za Trst, gibanja, ki je nastalo predvsem kot izraz nezadovoljstva in tudi protesta, ker je Rim v Osimu podpisal sporazum z Beogradom, s čimer je bilo končno tudi mednarodnopravno urejeno vprašanje meje med obema državama. Dobršen del italijanskega tržaškega prebivalstva se namreč ni mogel sprijazniti z mislijo, da so Koper, Piran, Buje, Izola, se pravi celotno območje bivše cone B, postali sestavni del jugoslovanskega državnega ozemlja. V skladu s svojo miselnostjo ti ljudje se še danes ne zavedajo, da je Italija morala plačati davek za vojno, ki jo je bil napovedal in vodil fašizem; v aprilu leta 1941 pa je Italija napadla Jugoslavijo ter zasedla lep del njene ozemlja.

Trstu in njegovi državni industriji se zdaj napovedujejo težki časi, pristanišče preživlja globoko krizo, palačo slavnega Lloyda baje mislijo celo prodati. Če te mračne napovedi povežemo z Osimom, je za ljudi, kot so listarji, mera polna. Zato

tudi njihov transparent s pikrim in vsekakor dvoumnim napisom, na trgu pred deželno palačo. Sandro Pertini je za listarje najvišji predstavnik tiste Italije, ki je z Osimom Tržičane prevarila, zdaj pa jih zatajuje, oziroma jih pušča na cedilu.

Čeprav Lista za Trst nima več ne župana ne predsednika pokrajinske uprave, je kljub temu pri vsakem koraku čutiti, da tako ali drugače pogojuje večino strank, ki so prevzele upravo občine in pokrajine. To je prišlo jasno do izraza tudi v pozdravnem govoru, ki ga je župan Richetti naslovil na državnega poglavarja. Ko je omenil preteklost Trsta, je bil odločno pristranski; znal je omeniti bojovnike iz prve svetovne vojne ter istrske begunce po drugi, a ni hotel ali si ni upal niti z besedico omeniti to, kar je za Trst bil v preteklosti glavni problem — in kar ostaja še danes — se pravi omikano sožitje in sodelovanje med narodoma, ki jima je usojeno skupno živeti na teh tleh. Za Richettija je treba tržaške Slovence pred predsednikom italijanske republike zamolčati; oni sploh ne obstajajo, jih kratkoma ni! Ali je to začetek mežikanja Listi, da bi prihodnje leto glasovala za proračun in s tem omogočila obstoj sedanje uprave?

S stališča slovenske narodne manjšine ne moremo biti niti zadovoljni z vsebino pozdravnega nagovora predsednika deželne vlade Comellija, ki iz naravnost nerazumljivih razlogov ni izrecno omenil obstoja slovenske narodne manjšine v deželi, kaj šele da bi opozoril na problematiko

dalje na 2. strani ■

L. Walesa Nobelov nagrajenec za mir

Letošnjo Nobelovo nagrado za mir je prejel voditelj razpuščenega poljskega sindikata Solidarnost Lech Walesa. V utemeljitvi je rečeno, da se je poljski sindikalni voditelj »za ceno znatnih osebnih žrtev zavzel, da bi delavcem bila priznana pravica do ustanavljanja lastnih organizacij«. »Lech Walesa — nadaljuje utemeljitev — si je odločno prizadeval, da bi se vprašanja njegove države rešila s pogajanjem in sodelovanjem, ne da bi se nihče zatekel k nasilju.« Odbor za podelitev Nobelove nagrade smatra Lecha Walesa za nosilca žive želje po miru in svobodi, ki kljub neenakim pogojem obstaja neokrnjena v vseh narodih na svetu.

Lech Walesa bi moral prejeti Nobelovo nagrado med slovesnostjo, ki bo v nor-

veški prestolnici Oslu 10. decembra. Nagrada znaša 300 milijonov lir. V Varšavi je vladni glasnik izjavil, da so bili pri letošnji izbiri v Oslu odločilni politični razlogi, v Moskvi pa so jedko pripomnili, da je nagrado prejel »politični mrtvak«.

Poljski sindikalni voditelj pa prejema tople čestitke z Zahoda. Že prvi dan so se med drugimi oglasili papež Janez Pavel II., ameriški predsednik Reagan in italijanski ministrski predsednik Craxi.

Walesa je izjavil, da ne ve, če se bo lahko udeležil slovesnosti izročitve nagrade. Napovedal pa je, da bo prejeti denar izročil katoliški organizaciji, ki združuje poljske kmete, obdelovalce lastnih zemljišč.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. oktobra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Jurček«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Šport; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 10. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Benečija '83«, oddaja o poletnem raziskovalnem taboru; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Tannhauser (prvo dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 Kralj (Atilij) v New Yorku; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ciril Kosmač: »Balada o trobenti in oblaku«. Dramaturška redakcija v 6 dejanjih; 15.00 Šport; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mezzosopranistka Eva Novšak Houška in Komorni orkester Radiotelevizije Ljubljana pod vodstvom Antona Nanuta; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 18.30 Glasbene podobe Latinske Amerike; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 11. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Iz očetove beležnice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Tannhauser (drugo dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 »Ena bolha me grize«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za zabavo in pouk — oddaja za pisane mladinski svet; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 2. mednarodni violinski natečaj »Premio Rodolfo Lipizer« v Gorici; 18.00 Ivan Cankar - Ferdo Delak: »Hlapec Jernej in njegova pravica«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 12. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Wagner: Tannhauser (tretje dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 Človek, kam hitiš? 13.00 Radijski dnevnik; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ciril Kosmač: »Balada o trobenti in oblaku«; 16.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zagrebški kvartet izvaja Mozarta in Šostakoviča; 18.00 Slučajnost med literaturo in fantastiko; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 13. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Natečaji slovenskih popevk v začetku stoletja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »To je pa laži«; 16.00 Na goriškem valu; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena rubrika Radia Jugoslavija na letošnjem »Radijskem tednu« v Ohridu; 18.00 Iz dnevnika Angela Kukanja; 18.30 Glasbene podobe Latinske Amerike; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 14. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ciril Kosmač: »Balada o trobenti in oblaku«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena ura za srednjo šolo »Srečko Kosovel«; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Imena naših vasi; 18.30 Na božna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 15. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncerti Glasbene matice v Trstu; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas' b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Zakaček in Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Dekliški zbor »Heribert Svetel« iz Maribora; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Kaj pogrešamo v nagovorih...

■ nadaljevanje s 1. strani

njene zakonske zaščite. Comelli je le dejal, da v deželi »živijo ljudstva različnega izvora in jezika« in da »manjšine aktivno in stvarno sodelujejo v skupnem procesu rasti«. Iz tega bi izhajalo, da je z našo manjšino vse v najlepšem redu in da se ji ni treba bati za svoj obstoj. Zares ne vemo, zakaj pri predsedniku deželne vlade taka previdnost, saj se nima deželna vlada kaj bati od Liste.

Od vseh veljakov, ki so v Trstu spregovorili pred državnim poglavarjem, si je upal izrecno omeniti slovensko manjšino le predsednik deželnega sveta Turello, čeprav v sklopu še drugih »znatnih etnično-jezikovnih skupin«, ki bi v skladu z določili ustavne listine radi imeli zaščitni zakon za čedalje večje ovrednotenje svojega kulturnega, jezikovnega in zgodovinskega bogastva.

Ko smo brali izvajanja omenjenih treh tukajšnjih oblastnikov, smo se s spominom vrnil v leto 1956, ko je bil na uradnem obisku v Trstu tedanji predsednik republike Giovanni Gronchi. Tedaj je bil glavni gostitelj župan Gianni Bartoli, ki je pred državnim poglavarjem, na slavnostni seji občinskega sveta, prav tako svaril pred nadaljnjim gospodarskim obubožanjem Trsta. Bartoli se je zavzel za ustanovitev proste cone in za vrnitev ladij in pomorskih prog, ki so bile odvzete Trstu; svoja izvajanja pa je podkrepil z nacionalističnimi argumenti, ki so bili značilni za tedanji čas. Priznati pa je treba, da tedanji državni poglavar na tržaškem županstvu ni molčal, temveč spregovoril zelo daljnovidne besede, ki so veljavne še danes. »Vi imate veliko odgovornost — je poudaril — ki vam jo nalagajo zgodovina in nesprenljiva dejstva zemljepisne lege tega mesta. Vi imate sicer duhovno in politično dolžnost, da mesto branite, a vam je hkrati dano poslanstvo, da zbližujete in, če mogoče, združite v pravično ravnotežje težnje in izročila dveh različnih kultur. V skladnem soglasju z raznolikimi naprednimi strujami raznih dežel, je še dejal tedanji državni poglavar — so bili nacionalizmi nekdanjih časov strmoglavljeni. Od-

pravila jih je ne le močnejša zavest kulturne in človeške skupnosti, temveč tudi lastna korist, ki zahteva od nas medsebojno razumevanje in sodelovanje«.

Gre za zelo modre besede, ki so bile izrečene v Trstu pred 27. leti, v času, ko so bile nacionalistične strasti na višku. Njih duha smo pogrešali v govorih pred sedanjim državnim poglavarjem. Ali naj zato zaključimo, da se od tedaj v Trstu ni nič bistvenega spremenilo? Nismo taki pesimisti in še upamo, da se bodo razmere končno preusmerile na edino pravilno pot, na pot omikanega sožitja in sodelovanja.

—o—

OPOZICIJA JE ZADOVOLJNA

Opozicija na Filipinih je z zadovoljstvom sprejela odločitev Bele hiše glede odložitve napovedanega obiska predsednika Reagana. Reagan je odložil tudi obisk v Indoneziji in Tajski, po posvetu s tamkajšnjimi vladami. Obiskal bo pa Južno Korejo. Odločitev potovanja povezujejo s položajem, ki je nastal na Filipinih po umoru opozicijskega voditelja Aquina.

Medtem se je iz Japonske zvedelo, da magnetofonski trakovi s posnetki, ki jih je časninar Vacamia posnel na letališču Manili 21. avgusta ob Aquinovem umoru, potrjujejo njegovo pričevanje, češ da so na Aquina streljali vojaki, ki so voditelja opozicije spremljali z letala in ne domnevni atentator, katerega so vojaki ubili na mestu samem.

OB 40-LETNICO KOČEVSKEGA ZBORA

V Cankarjevem domu v Ljubljani je bilo 3. t.m. slavnostno zasedanje vseh zborov republiške skupščine, predsedstva Socialistične republike Slovenije, družbenopolitičnih organizacij in organov Socialistične republike Slovenije ob 40. obletnici zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Zasedanja so se udeležili tudi preživeli odposlanci kočevskega zbora in delegacije posameznih republik ter pokrajin. Slavnostni govornik je bil Vinko Hafner.

VELEPOS LANIK RAAB V GORICI

V soboto, 2. oktobra, je veleposlanik ZDA v Italiji Max Rabb v okviru daljšega potovanja po naši deželi prispel na kratek obisk v Gorico. Sprejeli so ga na županstvu, kjer se je za približno pol ure pomudil na srečanju s krajevnimi predstavniki oblasti.

Veleposlanika je nagovoril goriški župan Scarano, ki je podčrtal mednarodno vlogo Gorice in njena prizadevanja za mirno sožitje med narodi ob meji. Omenil je nadalje gospodarsko krizo na Goriškem in se v tej zvezi tudi dotaknil jugoslovanskih finančnih težav. »Pozivam Združene države Amerike, je dejal goriški župan, da posvetijo prek svojih velikih možnosti posebno pozornost Jugoslaviji. Njena neuvrščena politika je vsem v prid.«

Veleposlanik Rabb pa je v odgovor takole povedal: »Vprašanje Jugoslavije je izrednega pomena za Združene države Amerike in za ves svobodni svet. Treba je tej državi pomagati in jo podpreti. V Washingtonu bom sporočil, kar sem pri vas slišal.«

Rabb je Gorico nadalje označil kot stičišče Vzhoda in Zahoda in kot križišče svetov, ki se razlikujejo po kulturi in družbeno-gospodarski ureditvi. »Vaša zgodovina je res izredna«, je vzkliknil ameriški diplomat in še pristavil: »Tod je šlo na stotine vojsk in ljudstev. Zato vas odlikuje posebna modrost in razumevanje. Vi nam lahko pokažete pot do novega miru«, je zaključil Max Rabb.

KOLIKO ŠE VOJNA?

V hitrem tempu, ki je značilen za našo civilizacijo, se kaj rado dogodi, da ustaljen in dolgo učinkovito rabljen pojem odpove in da ga zatorej opustimo ter po njem sežemo kvečjemu le še tedaj, ko se zvedavo ozremo v preteklost. Temu je lahko razlog novo spoznanje ali odkritje, ki nam v znamenju praviloma ponudi učinkovitejšo miselno sredstvo. Često pa se tudi zgodi, da se od nekega pojma bolj ali manj dokončno poslovimo zato, ker se je od nas že poprej poslovila ali se v kaj bistveno drugačnega spremenila resničnost, na katero se je pojem nanašal.

Eden izmed pojmov, katerega raba postaja v našem času zaradi spreminjajoče se resničnosti vse bolj problematična, je pojem vojne. Bralce Novega lista je na to tehtno opozoril tudi avtor izredno zanimivo in pregledno napisanega podlistka »Raketno vprašanje«, ki ga je Novi list priobčeval v devetih nadaljevanjih do preteklega tedna. Upravičeno se namreč lahko sprašujemo, koliko je še smiselno govoriti o vojni, ko pa gre za katastrofo naravnost apokaliptičnih razsežnosti, kakršna danes prvič v zgodovini grozi človeštvu iz raketnih in drugih jedrskih arzenalov.

Vojna ni bila nekaj epizodičnega v dosednji zgodovini, ampak je v njej vsekozi odigrala osrednjo vlogo. Botrovala je rojstvu civilizacij, jim merila moč in utrip, jim naposled pela žalostinke. In podobno tudi državam, narodom, plemenom, razredom ... »Vedeti je treba, da je vojna splošen pojav, da je pravo prepir in da se vse dogaja po prepiru in potrebi.« Tako je na pragu naše civilizacije modroval starogrški modrec Heraklit, ki je vojno povzdignil kar v kozmološko počelo: »Boj je vsemu oče, je vsemu kralj ...«

Seveda ne gre za to, da bi v vsem priegnili Heraklitu, npr. tudi tedaj, ko prezirljivo oponaša pevca Ilijade stih »O, da izgine prepir iz družbe bogov in zemljanov ...«, ki se v sodobneje ubranem slovenskem grlu glasi: »... da koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregan«. Toda vojna je dejansko bila v dosednji zgodovini vseskozi sredstvo, ki je redno razreševalo najrazličnejše medčloveške napetosti in trenja, naj si bo gospodarske, družbene, psihološke ali celo biološke narave. In to na učinkovit način, kot je do enostranskoosti krepko podčrtal marsikateri tudi veliki duh po Heraklitu. Povzemajoč zelo razširjeno miselnost svojega časa (v njej so se prepoznavali npr. reakcionar de Maistre in socialist Proudhon, Nemca Fichte in Novalis itd.), je veliki Hegel pred poldrugim stoletjem zapisal, da vojna »ohranja moralno zdravje narodov« podobno kot vetrovi »obvarujejo morje pred gnitjem, v katero bi zašlo ob trajnem miru«. Podobno je tudi Slovenec Stanko Majcen leta 1915 pisal s fronte v Dom in svet, da je »vojska ventil v kužno gnilobo« in da »krepi človeka (...), razkriva goljufije in postavlja stvari na svoje mesto«. S fronte se je Stanko Majcen vrnil s povsem drugačnimi pogledi in čustvi, čeprav jih ni nikoli tako glasno in odprto razvpil kot njemu neznani sobojevnik na strani Cen-

tralnih sil Eric Maria Remarque. Težko si je predstavljati, da je po strahotah prvega svetovnega spopada še kdo med prisebnimi gledal na vojno z romantično vznešenostjo. Kljub temu pa je nesporno ostala v veljavi ugotovitev pruskega generala Karla von Clausewitza, da je vojna »nadaljevanje politike z drugačnimi sredstvi« — vsaj do atomskega epiloga druge svetovne vojne.

Nekaj epohalno novega pomeni namreč pojav jedrskega orožja, se pravi orožja — če naj ga še tako imenujemo — ki danes lahko »ne enkrat, ampak nekaj desetkrat uniči celotno zemeljsko oblo«. Na dlani je, da nima več smisla govoriti o planetarni jedrski katastrofi kot o »politični z drugačnimi sredstvi« ali kot o učinkovitem sredstvu za razreševanje medčloveških napetosti in trenj.

Vprašanje, koliko je še vojna to, kar omogočajo izumi najsodobnejše vojaške tehnologije, pa lahko izzveni tudi povsem drugače, saj se iz istih razlogov lahko tudi sprašujemo, koliko se bo človek lahko še vojskoval. Napetost, ki danes vlada med velesilama, ni gotovo nič manjša od one, ki je zoperstavljal Rim in Kartagino, Šparto in Atene itd. Če hladna vojna ni še postala vroča vojna, se je bržkone treba zahvaliti prav jedrskemu orožju. Najgrozljivejše orožje v človeški zgodovini se tako skorajda sprevrča v najučinkovitejši dejavnik miru!

Mogoče prehitujemo čas. Ni namreč izključeno, da bo človek našel varno pot do preživetja jedrski nevarnosti navkljub. Ni

dalje nujno, da že vsak jedrski spopad pomeni totalno katastrofo. Skratka ni z gotovostjo rečeno, da nikakor ne more priti do nadaljnjih vojn z uporabo jedrskega ali zgolj konvencionalnega orožja. Da mogoče res prehitujemo čas, nas naposled opozarjajo tudi številne konvencionalne vojne, ki so danes v teku, začeni s tisto na Bližnjem vzhodu — čeprav velja k temu tudi pripomniti, da je Izrael odločen v skrajnem primeru seči tudi po jedrskem orožju. Vsem utemeljenim ugovorom navkljub pa je vprašanje: Koliko še vojna? danes resnično vprašanje in tisočletni up o trajnem miru resnična možnost.

n j

—o—

KAJ SE DOGAJA V ARGENTINI?

V Argentini so pred dnevi aretirali predsednika Narodne banke Gonzalesa del Sola. Policija ga je zajela, ravno ko je stopal z letala, s katerim se je vrnil v domovino iz Washingtona, kjer je sodeloval na letnem zasedanju Mednarodnega monetarnega sklada. Aretacijo je odredil zvezni sodnik Kraner, ki že dalj časa preiskuje pogajanja o ponovnem financiranju argentinskih kreditov.

Argentina dolguje tujini 64 tisoč milijard lir. Gonzales del Sol se je v Washingtonu pogovarjal tudi o tem. Sodnik Kraner pa je že ohromil pogajanja z nekaterimi ukrepi, češ da se oblasti ne ozi- raje na resnične argentinske interese. Tako prihaja do ostrega konflikta med vlado in sodstvom, kar je še posebej hudo v sedanjem predvolilnem času. Eden izmed treh članov vojaške vlade je izjavil, da bo prišlo do prave gospodarske katastrofe, če Argentini ne podaljšajo kreditov, o čemer se je pogajal predsednik Narodne banke.

PROSTOR MLADIH

Mladinski seminar »Alpe-Jadran« '83

K številnim pobudam Delovne skupnosti Alpe-Jadran za uveljavitev plodnega sodelovanja med deželami Srednje Evrope sodi tudi vsakoletni mladinski seminar. Letošnji 9. tovrstni seminar je potekal v dneh od 27. septembra do 1. oktobra v Linzu na Avstrijskem. Udeležile so se ga delegacije iz Slovenije, avstrijske Koroške, avstrijske Štajerske, Solnograške, Gornje Avstrije, Veneta in Furlanije - Julijske krajine.

Ena osrednjih tem srečanja je bilo pereče vprašanje mladinske brezposelnosti na območju Alpe-Jadran. Iz podrobnih poročil je bilo mogoče ugotoviti, da gre za vprašanje, ki se dokaj različno pojavlja v posameznih deželah oz. republikah, kakor so spričo različnih družbeno-političnih ureditev različni tudi poskusi, da bi to vprašanje rešili ali ga vsaj ublažili. Delegati so v tej zvezi odobrili resolucijo, v kateri pozivajo posamezne vlade na območju Alpe-Jadran, naj nikakor ne prezirajo boleče resničnosti mladinske brezposelnosti in naj primerno upoštevajo pobude mladih na gospodarskem področju.

V središču pozornosti je na seminarju bilo tudi vprašanje vzajemne mladinske izmenjave med deželami oz. republikami

Delovne skupnosti Alpe-Jadran. Delegati so izdelali podrobne in konkretne predloge, kako naj bi posamezne deželne uprave omogočale mladinskim organizacijam brezplačna gostovanja, ki naj bi seveda pripomogla k medsebojnemu spoznavanju mladih iz sosednjih dežel.

Dobršen del seminarja je bil posvečen ravno spoznavanju mladinske in tudi drugačne resničnosti Gornje Avstrije, se pravi dežele, ki je priredila letošnji seminar. O tej avstrijski deželi je udeležencem seminarja predavala soproga gornjeavstrijskega deželnega glavarja Annelise Ratzenböck. Na sporedu so tudi bili večer s predstavniki tamkajšnjih mladinskih organizacij, obisk mladinskih in dijaških domov, folklorni večer in izlet po mestu Linz in njegovi okolici.

Med člani mladinske delegacije Furlanije - Julijske krajine je bila tudi predsednica Mladinske sekcije Slovenske skupnosti Marija Brecelj, ki je med drugim bila edina predstavnica narodnih manjšin. Njena prisotnost je bila dragocena, saj je na seminarju vztrajno opozarjala na narodne manjšine, ki so vendarle pomembna resničnost tudi na območju Alpe-Jadran.

Peticija za vrnitev Narodnega doma pri Sv. Ivanu

Nemogoče je, da bi bila škoda, ki jo je fašizem prizadel Slovincem v Italiji, kdaj povsem poravnana. Kljub temu pa je povsem pravilno, če Slovenci v Italiji še zahtevamo, naj naši narodni skupnosti povrnejo, kar so ji v črnem dvajsetletju nasilno odvzeli. To še toliko bolj velja, ko gre za dobrine, katerih vrnitev ne bi povzročala kakih posebnih operativnih problemov, po drugi strani pa bi imela globok simboličen pomen. Vrnitev bi v tem primeru namreč pomenila predvsem moralno-politično geslo, s katero bi bila potrjena dokončna obsodba vsega, kar je fašizem

pomenil za našo narodno skupnost, in obenem bi bile potrjene vrednote odpornosti, na katere se sklicuje italijanska ustava.

Taka gesta bi danes morala biti vrnitev Narodnega doma na Vrdelski cesti pri Sv. Ivanu v Trstu naši narodni skupnosti, ki ga je z žrtvami zgradila, da bi se v njem kulturno bogatila. Upravičeno se za to zavzemajo predvsem tamkajšnji Slovenci, ki so v ta namen v zadnjih časih organizirali odločnejšo akcijo. Ustanovili so poseben odbor, katerega predsednik je Vili Mikac in tajnica Loredana Ghez, in mu poverili nalogo, da zbere podpise za peticijo, ki je naslovljena najvišjim italijanskim republiškim oblastem in v kateri je postavljena ter obrazložena zahteva po vrnitvi in ponovni uporabi Narodnega doma.

O tej pobudi je spregovorila Loredana Ghez tudi na »Prazniku mandrjerjev«, ki sta ga preteklo nedeljo priredili društvo »Union« iz Podlonjerja ter društvo »S. Škamperle« od Sv. Ivana. Praznik je sicer že tradicionalno posvečen podoživljanju starih krajevnih običajev, letos pa je bil v dobršni meri posvečen tudi pobudi za vrnitev Narodnega doma. Na prazniku so zbrali precej podpisov za peticijo, ki bi jo morale pristojne oblasti po pravici uslišati.

PREJELI SMO:

V SSK ni trenj

V zvezi z demagoškim izkrivljanjem dejstev glede pristopa SSK v nova odbora tržaške občine in pokrajine v sporočilu, ki ga je tialijanskemu dnevniku »Il Piccolo« poslal neki član strankinega pokrajinskega sveta, pokrajinsko tajništvo SSK jasno pribija, da se je dvajset članov sveta na redno sklicani seji dne 21. septembra letos izreklo za pristop k novi koaliciji na tržaški občini in pokrajini, en član je glasoval proti in eden se je vzdrljal.

Pri rezultatu tega glasovanja nimajo nič opraviti »struje«, ki jih vleče na dan osamljeni avtor omenjenega sporočila Piccolu, ker se v organih SSK sklepi sprejemajo na osnovi večine glasov. Če kdo hoče svoj nasprotni glas opravičevati z neko »strujo«, je njegova stvar, si pa prevzema veliko odgovornost za namišljeno prikazovanje »trenj« v Slovenski skupnosti, ki pride tako prav italijanskim krogom, kar dokazuje pisanje Piccola z dne 25. septembra. Kdor hoče na ta način — tudi s pomočjo italijanskega tiska — razdvajati slovensko stranko, se sam politično in moralno diskvalificira. Zato naj ima pogum svoja sporočila javno podpisati s polnim imenom, ne pa se skrivati za »strujo«.

Pokrajinsko tajništvo SSK v Trstu

Upravni odbor KMEČKE in OBRTNIŠKE HRANILNICE IN POSOJILNICE V NABREŽINI obvešča vse svoje člane, da prireja v nedeljo, 16. oktobra 1983, enodnevni avtobusni izlet v Poreč. Člani, ki se nameravajo udeležiti izleta, so naprošeni, naj se do 7. oktobra vpišejo v uradih hranilnice.

CLARICI POTRJEN ZA PREDSEDNIKA

Odvetnik Darno Clarici, ki pripada socialistični stranki, je bil ponovno izvoljen za predsednika tržaške pokrajine. Novi odborniki pa bodo izvoljeni na seji, ki bo v ponedeljek, 10. t.m. Za Claricija so glasovali svetovalci KD, socialistične, socialdemokratske in republikanske stranke ter Slovenske skupnosti, skupno 11 svetovalcev. Vodil bo manjšinski odbor, ki bo upravljal pokrajino do prihodnjega proračuna.

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu začne novo sezono z okroglo mizo o knjigi Alojza Geržiniča »BOJ ZA SLOVENSKO SOLO NA PRIMORSKEM«. Okrogla miza bo v ponedeljek, 10. t.m., v društvenih prostorih. Začetek ob 20.30.

Komemoracija ob 40-letnici požiga Mačkolj

Kulturno društvo Primorsko iz Mačkolj je v nedeljo, 2. t.m., priredilo komemoracijo ob 40-letnici požiga vasi in usmrtnice enajstih vaščanov. Slovesnost se je začela pri vaškem spomeniku padlim, kjer je godba »Breg« izvedla žalostinko, predstavniki društev in organizacij pa so položili vence.

Sprevod udeležencev je nato šel po vasi do Srenjske hiše, kjer je v neposredni bližini stekel kulturni program, ki je

obsegal koncert Tržaškega partizanskega pevskega zbora Pinko Tomažič pod vodstvom Oskarja Kjudra in ob sodelovanju recitatorjev Staneta Raztresena in Draga Gašperlina, nastop že omenjene godbe Breg, recital mladih članov društva »Primorsko«, ki so tudi z izvajanjem sovaščanov obudili spomin na tragični dogodek iz časa osvobodilnega boja, pozdrav prirediteljev in pa govor podpredsednice društva Primorsko Danice Smotlak.

Govornica se je spomnila 40-letnice drugega požara vasi, ko so nacifašisti požgali tudi nekaj hiš v Prebenegu, kot tudi prvega požara fašistov v letu 1921. Spomnila se je nadalje desetih padlih Mačkoljanov, ki so se iz opustošene vasi odpravili med partizane in so jih Nemci 3. oktobra 1943 skupne z drugima dvema protifašistoma postrelili v neki vrtači med Zazidom in Rakitovcem.

Mačkolje so darovale skupno 29 življenj za svobodo. Prihodnjo nedeljo bodo v Zazidu odkrili spomenik desetim padlim Mačkoljanom. Predstavniki Zveze borcev iz Sežane je povabil prisotne, naj se svečanosti udeležijo. Danica Smotlak je ob sklepu govora poudarila, da Slovenci še vedno upravičeno, a brez večjega odziva terjamo zakonsko jamstvo za naše pravice.

Žrtev nacifašizma v Mačkoljah so se v nedeljo dopoldne spomnili vaščani tudi z žalno mašo, ki jo je v domači cerkvi daroval župnik Žarko Škerl.

Sindikalisti pri ministru za delo

Med obiskom predsednika Pertinija v Trstu je prišlo tudi do srečanja med ministrom za delo De Michelisom in pokrajinskim vodstvom enotne sindikalne zveze. Srečanje je trajalo dve uri. Sindikalisti so vladnemu predstavniku izrazili zaskrbljenost zaradi načrtov družbe IRI o preosnovi ladjedelništva in kovinarstva ter pomorskih zvez. Načrti predvidevajo obsežno krčenje delovnih mest. De Michelis je sicer obljubil, da bo upošteval tržaške želje, vendar je poudaril, da sta kovinarski in pomorski sektor v taki krizi, da se ne bo mogoče izogniti hudim žrtvam.

V Rimu pa je te dni minister za industrijo Altissimo sprejel predsednika družbe Zanussi iz Pordenona Cuttico. Razgovarjala sta se o načrtu Zanussija, po katerem naj bi se ozdravil težavni gospodarski položaj, kar bi pa terjalo izgubo sedem

ticoč delovnih mest in razdelitev podjetja, ki naj bi se odpovedalo nekaterim tradicionalnim dejavnostim, da se posveti predvsem gospodinjstvom strojem. Minister Altissimo bo prihodnje dni razpravljal o Cutticovem načrtu tudi s sindikalnimi zastopniki.

—o—

OBISK PRI SLORI-ju

Na sedežu Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu sta bila v ponedeljek, 3. t.m., ugledna gosta. SLORI sta namreč obiskala rektor ljubljanske univerze prof. Fabinc in rektor mariborske univerze prof. Melavc. Z vodstvom inštituta in raziskovalci sta se razgovarjala o možnih oblikah znanstvenega sodelovanja. Prisoten je bil tudi jugoslovanski konzul v Trstu Mirošič.

Predsednik Pertini v Gorici

V torek, 4. t. m., je okrog enajste ure dospel v Gorico predsednik italijanske republike Sandro Pertini, ki se je štiri dni mudil na obisku v naši deželi. V Gorici se je najprej na prefekturi srečal s političnimi predstavniki goriške pokrajine in z nadškofom Bommarcom; med povabljenimi so bili tudi nekateri slovenski zastopniki kot na primer predsednik goriške SSK Gradimir Gradnik, predsednik SSO dr. Damjan Paulin in predsednik SKGZ dr. Mirko Primožič. Po kratki predstavitvi v palači prefekture se je predsednik Pertini napotil proti goriškemu županstvu, po ulici Roma in De Gasperi, kjer so ga pozdravljali številni občani, od najmlajših iz otroških vrtcev do starejših oseb; pred goriško občino smo zapazili tudi slovenski transparent, ki so ga raztegnili slovenski dijaki v pozdrav predsedniku Pertiniju. Številna množica in burno ploskanje sta spremljali predsednika do ob-

valstva, da bi premagalo težave, ki sta jih prinesli vojna in povojna doba. Toda Gorica je znala začeti dialog s sosedi, ker je spoznala, da je njena pot v vlogi mostu med različnimi kulturami in različnimi družbenogospodarskimi stvarnostmi.

Župan je omenil tudi prisotnost narodne manjšine, ki zahteva zakonsko zaščito temeljnih pravic in lastne narodne identitete. »Vse to, je dobesedno dejal župan, mora biti za nas vzpodbuda za prizadevanja, da bo vsak izmed teh naših občanov v ne daljni prihodnosti mogel smatrati Italijo za svojo resnično, ljubeznivo in pravično domovino.

Župan je nato govoril o težavah, ki so prisotne tu ob meji. Poleg tistih, ki so značilne za vso državo, imamo tu, je dejal, še posebne težave, te pa ovirajo, da bi se razvijal intenziven dialog, za katerega smo si prizadevali toliko let. Naglasil je, kako je potrebno, da osrednja vlada prizna prav Gorici vlogo mostu, kar naj pride do izraza v organski in stvarni obmejni politiki. Na koncu svojega govora je župan opozoril na gospodarske težave, zlasti

na brezposelnost. Predsedniku republike je izročil pečat iz 13. stoletja; Pertini pa je pred odhodom iz občinske palače z balkona ponovno pozdravil množico, ki je stala na bližnjem trgu.

V popoldanskih urah je državni poglavar obiskal kostnico-spomenik na Oslavju, kjer so zakopani številni vojaki, ki so padli v prvi svetovni vojni. Proti večeru pa se je odpravil proti Vidmu.

—o—

PRICEVANJE

O JANEZU PAVLU II.

V ponedeljek, 10. oktobra, bo v kulturnem središču »L. Fogar« v Gorici (korzo Verdi) predavanje, ki ga bo imel prof. Francesco Ricci iz Milana na temo »Petletna prisotnost Janeza Pavla II. v Cerkvi in v svetu«. Prof. Ricci je odličen poznavalec zgodovine in kulture vzhodne Evrope, dobro pozna tudi Slovenijo in Jugoslavijo. Obenem spremlja delo in pričevanja sedanjega papeža. Prav o njegovi navzočnosti v svetu in v Cerkvi bo govoril na srečanju v ponedeljek, ki ga prirejajo (ob 18. uri) Kulturno središče Stella Matutina, Zveza slovenske katoliške prosvete in Kulturno središče Studium.

S.K.D. »HRAST« in ŽUPNIJA Sv. MARTINA — DOBERDOB

vabita na

VOKALNI KONCERT
cerkvenega mešanega pevskega zbora iz
ALTHOFEN-a (KOROŠKA)

Zbor se bo predstavil z izborom nemških koroških narodnih in črnskih duhovnih pesmi.

Koncert bo v soboto, 8. oktobra, ob 19.30 v župnijski dvorani v Doberdobu.

Vljudno vabljeni!

činske palače, kjer ga je v sejni dvorani pozdravil goriški župan dr. Antonio Scarano. Prisotni so bili župani goriške pokrajine, pokrajinski in deželni odborniki ter svetovalci in nekateri poslanci iz naše dežele.

Župan Scarano je najprej izrekel dobrodošlico uglednemu gostu, podčrtal je njegove izredne kvalitete humanosti, poštenosti in iskrenosti. Srečanje s Pertinijem je župan ocenil kot poseben dogodek za Gorico, ki je v obmejnem prostoru, mesto na meji, z vsemi materialnimi, čustvenimi in psihološkimi vezmi. Prisotnost predsednika pomeni prisotnost domovine na tem koščku zemlje. Zatem je župan govoril o prizadevanjih krajevnega prebi-

Slovenski oktet in organist Bergant v Števerjanu

V prenovljeni števerjanski cerkvi bosta v soboto, 8. t. m., nastopila dva prvaka slovenske glasbene kulture: Slovenski oktet in organist Hubert Bergant. Slovenski glasbeni mojstri so se odločili, da bodo nastopili tudi na Goriškem, potem ko je bilo sklenjeno, da bodo priredili naslednjo nedeljo koncert v Rojanu v Trstu. S tem bodo tudi Goričani, ki bi sicer ne mogli na Tržaško, lahko prisluhnili odličnemu izvajanju okteta in prav tako odličnega slovenskega organista. Prireditelj, SK PD »F.B. Sedej« pričakuje množično udeležbo na tem glasbenem prazniku, saj predstavlja koncert Slovenskega okteta pravi praznik, kar dokazujejo nabito polne dvorane.

Sporod koncerta je tokrat morda nekoliko neobičajen, a prav zato še bolj zanimiv. Skladbe so pretežno liturgičnega značaja, nekatere tudi ob spremljavi orgel,

kar je verjetno novost za koncert tega ansambla pri nas. V prvem delu bomo lahko prisluhnili šestim Gallusovim motetom, čemur bo sledila Duboisova Toccata za orgle. Poslušali bomo nato skladbe raznih renesančnih avtorjev, pa spet samo orgle z Guilmentovim Finalom. V drugem delu so na sporedu skladbe iz pravoslavne liturgične zakladnice, med njimi »So svjatmi u pokoj« Zografskega in »Otče naš« Čajkovskega. Za zaključek pa bo oktet izvajal tri črnske duhovne pesmi.

Števerjanci in Goričani bodo torej imeli edinstveno priložnost, da prisluhnejo izvajanju mojstrov, ki sodijo v sam vrh slovenske glasbene kulture.

—o—

KRIZA V LEVI UPRAVI SE STOPNJUJE

Socialisti in socialni demokrati so odtegnili zunanjo podporo komunističnemu manjšinskemu odboru v Turinu. Njihovo vzdržanje je omogočilo pred štirimi meseci oblikovanje odbora, katerega vodi župan Novelli. Turinski občinski svet je zavrnil resolucijo, ki jo je predložila komunistična skupina za odobritev srednjeročnega načrta. Za resolucijo je glasovalo 33 komunističnih svetovalcev, ostalih 43 svetovalcev je glasovalo proti. Izid glasovanja odraža potek razprave, med katero so bile vse ostale stranke zelo kritične, še zlasti kritični pa so bili socialisti.

—o—

Za tajnika pokrajinske federacije KPI v Trstu je bil izvoljen 33-letni Ugo Poli. Dosedanji tajnik Claudio Tonel je odstopil, ker je bil izvoljen za podpredsednika deželnega sveta.

Izšla je osma številka Planike

Zadnje dni septembra je izšla osma številka Planike, glasila goriških skavtov in skavtinj. Na 20 straneh ciklostilirane publikacije, ki jo krasijo tudi pristrčne risbe, izvemo marsikaj iz življenja te goriške organizacije, ki bo v kratkem slavila 20-letnico ustanovitve. V Planiki najdemo nekaj razmišljanj, potopisov, opisov taborov in izletov, poročilo iz Stične 83, pripovedi, poezije, uganke in obvestila o tem, kar je bilo in kar bo organiziranega v okviru goriške skavtske družine. Posebno pozornost je vzbudil uvodnik izpod peresa odgovornega urednika Aleša Lojka,

ki pogumno ugotavlja pomanjkljivosti glasila, obenem pa razmišlja o bodočih nalogah. Takole zaključuje svoje misli: »Začela se je nova sezona v znamenju prenovitve. Vsi naši upi za prihodnost se naslanjajo na nove sile, konkretizirane v skupini novincev roverjev in popotnic; tako bomo skušali vnesti novega duha tudi na strani naše Planike. Včasih se preveč ambiciozni načrti sprevržejo v neuspeh, zato smo si v organizaciji izbrali za geslo leta, leta 20. obletnice ustanovitve SGS, besedi: »Kolikor zmoremo«. In mi dodajamo: seveda z upanjem, da bi zmogli čimveč...«

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bogata koncertna sezona GM

Glasbena Matica bo tudi letos priredila bogato koncertno sezono, ki se bo začela 28. t.m. z nastopom kvinteta »Camerata slovenica«. O letošnjem sporedu so predstavniki Glasbene Matice spregovorili na tiskovni konferenci, ki je bila v torek v prostorih GM v Trstu. Za abonmajsko koncertno sezono Glasbene Matice, so poudarili njeni predstavniki, sta pomembni dve ugotovitvi: najprej zaupanje občinstva, ki v vedno večjem številu obiskuje koncerte, in dejstvo, da ljubitelji glasbe radi prisostvujejo tudi koncertom, ki niso namenjeni široki publiki. Koncertna politika Glasbene Matice je deležna priznanja — so dejali na tiskovni konferenci — slovenskih in italijanskih glasbenih strokovnjakov. Slednje »ima še poseben pomen pri iskanju tako potrebne dialoga, zblizanja in prijateljskega sodelovanja med obema kulturama. Pri tem pa gre prav glasbi važna vloga«.

SPORED KONCERTNE SEZONE GLASBENE MATICE 1983-84

28. oktober 1983

CAMERATA SLOVENICA

Primož Novšak - Monika Skalar, violini
Bogomil Kosi, viola
Ciril Škerjanc, violončelo
Aci Bertoneclj, klavir

8. november 1983

NORA JANKOVIČ, mezzosopran
NEVA MERLAK, klavir

13. december 1983

DUBRAVKA TOMŠIČ, klavir

22. december 1983

CEMBALO ENSEMBLE
Gabriella D'Agostino Cavo, klavičembalo
Angelo Vattimo, violina
Nereo Gasperini, violončelo

19. januar 1984

PEVSKI ZBOR CONSORTIUM MUSICUM
Dirigent: Mirko Cuderman

2. februar 1984

ČRTOMIR ŠIŠKOVIČ, violina
JANKO ŠETINC, klavir

9. marec 1984

SIMFONIČNI ORKESTER RTV - LJUBLJANA
Dirigent: Anton Nanut
Solist: Silvio Pibrovec, klarinet

29. marec 1984

SLOVENSKI TROBILNI KVINTET
HUBERT BERGANT, orgle

12. april 1984

TRŽAŠKI OKTET
Umetniški vodja: Janko Ban

Predstavniki Glasbene Matice so opozorili, da se je umetniški svet tudi pri sestavi letošnjega koncertnega programa držal pravila, naj bodo vsi koncerti smiselno zasnovani in na visoki kvalitetni ravni. Poleg del iz svetovne glasbene literature bo letos v večjem številu prisotna tudi domača glasbena ustvarjalnost. Med izvajalci koncertov bosta letos dva diplomanta šole Glasbene Matice, in sicer violinist Črt Šiškovič in klarinetist Silvio Pibrovec. Nastopila bo še odlična mezzosopranistka Nora Jankovič, prvič pa bo v okviru koncertov Glasbene Matice sodeloval Trža-

ški oktet, kar »predstavlja — tako so dejali — tehten doprinos slovenske zamejske glasbene stvarjalnosti naši kulturi«.

Koncertna sezona se bo končala 12. aprila prihodnjega leta. Koncerti bodo v Kulturnem domu v Trstu.

—0—

»Primorski dnevi« na Koroškem

Krščanska kulturna zveza iz Celovca prireja od 9. do 16. oktobra »Primorske dneve«, ki naj pripadnike slovenske manjšine na Koroškem seznanijo s politično in kulturno stvarnostjo Slovencev v Italiji.

V nedeljo, 9. t.m., bo ob 14.30 koncert v Kotmari vasi. Nastopila bosta zbor »Rečan« iz Benečije in zbor »Filej« iz Gorice. V torek, 11. t.m., bo v dvorani Slomškovega doma v Celovcu razstava primorskega tiska, povezana z literarnim branjem. Začetek ob 19.30. Ob isti uri bo v četrtek, 11. t.m., prav tako v dvorani Slomškovega doma v Celovcu, okrogla miza na temo: »Samo stojno politično nastopanje«. Iz naše dežele bodo sodelovali dr. Drago Štoka, Ivo Jevnikar, dr. Damijan Paulin in Salvatore Venosi. V soboto, 15. t.m., bo v farni dvorani v Smihelu gostovala dramska skupina iz Standreža, ki bo uprizorila Molierovo komedijo »Namišljeni bolnik«. Začetek ob 19.30. »Primorski dnevi« se bodo zaključili v nedeljo, 16. t.m., s koncertom openskega mladinskega zbor »Vesela pomlad«, ki bo v Kulturnem domu v St. Primožu. Začetek ob 14.30.

Nov oratorij A. Ipavca

NOV ORATORIJ AVGUSTA IPAVCA

Ob koncu meseca bo v Trstu pomemben glasbeni dogodek: nastopilo bo več kot 350 izvajalcev posameznih pevskih zborov iz raznih krajev Slovenije skupaj z vokalnimi in instrumentalnimi solisti. Izvajali bodo novi oratorij skladatelja Avgusta Ipavca na temo »sveti Frančišek, vir ljubezni«. Oratorij spada v okvir proslav 800-letnice sv. Frančiška.

O tem novem in izvirnem delu je avtor, ki je tržaški publiki že znan po kantati »Križev pot«, v ponedeljek govoril na sedežu Slovenske prosvete v Trstu.

KOLENDAR DRAMSKEGA SPOREDA RADIA TRST A ZA MESEC OKTOBER

V soboto, 22. oktobra ob 18. uri: Luciano Chibudini »LEPA NAŠA DOMOVINA«. Še ena igra iz repertoarja »Beneškega gledališča«. Uprizorili so jo na »Dan emigranta« v Cedadu leta 1981. Režija Adrijan Rustja.

V torek, 25. oktobra ob 18. uri: odpustni grehi. Lukian-Jože Rode »POMENKI BOGOV«. Prva od devetih iger z osrednjo temo ljubezni. Ta motiv je nedvomno eden najbolj priljubljenih ne samo v dramski literaturi, marveč v književnosti nasploh. Nanizanka »Odpustni grehi«, ki ima za motto slovensko ljudsko pesem »Ljubezen je bila, ljubezen še bo, ko mene in tebe/ na svetu ne bo/« (v uglasbitvi Aleksandra Vodopivca je kot siglo k oddaji prepeva »Tržaški oktet«), uveljavlja v svojih devetih zaključenih zgodbah prav motiv ljubezni, kot so ga začutili in opisali različni pisatelji, ki so ustvarjali v časovnem razdobju 1700 let. Režija prvih treh zgodb, ki bodo na sporedu enkrat na mesec, je bila zaupana Borisu Kobalu. Produkcija »Radio Trst A«.

V soboto, 29. oktobra ob 18. uri: »PORTRETI NAŠIH IGRALCEV — STANE RAZTRESEN«. Beseda in misel v interpretaciji in pripovedi enega od pionirjev in stebrov Slovenskega gledališča v Trstu. Radijska realizacija Nataša Sosič. Produkcija »Radio Trst A«.

FILM »VAS OB MEJI«

V teh dneh ljubljanska televizija predvaja v treh nadaljevanjih film »Vas ob meji«, ki iz številnih razlogov zasluži, da si ga ogledamo. Gre za filmsko trilogijo, ki sta jo po naročilu prvega programa avstrijske televizije ustvarila scenarist Thomas Pluch ter režiser Fritz Lehner in ki skuša prikazati problematiko koroških Slovencev od koroškega plebiscita l. 1920 do današnjih dni. Gre pa tudi za delo, ki je filmsko uspelo, saj je preteklo soboto, 1. t.m., prejelo pomembno mednarodno priznanje, in sicer posebno nagrado žirije »Prix Italia«, to je ugledne manifestacije, na kateri ocenjujejo najboljše oddaje televizijskih postaj z vsega sveta. V filmu nastopajo tudi slovenski igralci, med katerimi naj omenimo predvsem člana SSG v Trstu Mirando Caharijo in Antona Petjeta.

Prvi del »filmske proze« zajema obdobje od koroškega plebiscita do konca druge svetovne vojne in ga je prvi ljubljanski televizijski program predvajal v četrtek, 29. septembra. Drugi del je na sporedu danes, 4. oktobra in prikazuje dogajanje na Koroškem od l. 1948 do začetka sedemdesetih let. Tretji del pa obravnava dramatične dogodke izpred nekaj let od nemškega nacionalističnega programa na dvojezične napise v letu 1972 do »ugotavljanja manjšine« v letu 1976 in bo na sporedu v četrtek, 13. oktobra, vedno ob 21. uri.

S prvima dvema deloma naši koroški rojaki niso bili kdovekako zadovoljni, češ da je obravnavana snov prikazana bodisi površno, bodisi enostransko. Veliko bolj povoljne pa so bile njihove ocene na račun tretjega nadaljevanja, ki pa je izzval pravo afero na Avstrijskem, ko ga je televizija predvajala 2. junija letos. Obenj so se krepko in grobo obregnili zlasti nemški nacionalisti na Koroškem z deželnim glavarjem socializmom Leopoldom Wagnerjem na čelu. Kot dokazuje knjiga »Koroška, obmejna vas?«, v kateri je sodelavec celovškega »Našega tednika« Borut Sommeregger zbral vse članke, ki so v Avstriji in drugod pisali o filmu, so med drugim zlasti koroški nemški nacionalistično usmerjeni listi sprožili pravo časopisno gonjo proti avtorjem filma in proti kompetentnim televizijskim funkcionarjem. Prišlo je do več javnih razprav, celo po televiziji, na katerih so imeli tudi Slovenci na Koroškem možnost, da so povedali svoje mnenje o filmu in o tistih, ki so se vanj tako zaganjali. »Naš tednik« je o njih 9. junija takole zapisal: »S svojimi primitivnimi izjavami so koroški politiki nazorno utemeljili, kako potreben je bil ta film ter da se narodnostno vzdušje ni bogve kaj spremenilo v primerjavi z dobo pogromov na dvojezične napise in ugotavljanja manjšine. Dokazali so, da jih v resnici boli resnica«.

Dvojezičnost je veliko bogastvo

Sodobna psihologija se vse bolj pogosto ukvarja tudi z ustrojem in delovanjem človeških možganov, oziroma z oblikovanjem govora in miselnih sistemov. V majski in junijski številki italijanske strokovne revije »Psicologia« smo lahko brali članek z naslovom »Večjezični razum«, ki ga je napisal antropolog Beryl Lief Banderly. V svojem sestavku avtor obravnava vprašanje o sistemu govora pri večjezičnih ljudeh. Pisec skuša odgovoriti na vprašanje, ali možgani večjezičnega posameznika oblikujejo govor glede na jezik, v katerem oddajajo sporočilo. Avtor se pri tem sprašuje, ali možgani uporabljajo različne sisteme za oblikovanje različnih jezikov.

Doslej je veljalo prepričanje, da pri odraslem človeku desničarju, ki obvlada en sam jezikovni sistem, leva polovica možganov ureja poleg desnega motornega sistema tudi oblikovanje govora, medtem ko desna polovica možganov usklajuje nejezikovne zmožnosti, kot so dojemanje prostora, glasbe, sposobnost intuicije itd.

Desna možganska stran igra važno vlogo pri oblikovanju jezika predvsem v prvi dobi dojenja govora, a tudi v dobi, ko je bil drugi jezik že dodobra asimiliran. Podatki, ki jih zbirajo strokovnjaki vedno bolj potrjujejo domnevo, da znanje več jezikov povzroča spremembe anatomскеga značaja. Delijo pa se na primer mnenja, če dvojezičnost lahko vpliva na različno dojetanje sveta. Raziskovanja zadnjih let so namreč ugotovila, da vsaka posamezna polovica možganov ne samo usklajuje in vodi različne telesne funkcije, ampak se glede sprejemanja jezika tega loti z različnimi in tudi nasprotujočimi si postopki, zlasti glede tolmačenja nekega sporočila. Opažajo pa se tudi razlike na ravni metodologije spoznavanja.

Pri preučevanju reakcij leve ali desne možganske polovice, strokovnjaki predpostavljajo, da le-

va možganska polovica razčlenjuje vidna in slušna znamenja, ki jih sprejema desno oko in jih dojema desno uho, in obratno. Razlike v času reagiranja pa upoštevajo kot podatke o razlikah v delovanju obeh možganskih polovic. Nevrokirurg George Ojeman in psiholog Harry Whitaher sta med kirurškim posegom na dveh dvojezičnih osebah zbrala zanimive podatke. Tako menita, da so v govornem središču obeh pacientov osredotočeni skupni elementi obeh jezikov. Okoli središča pa so razporejena področja, ki so različna glede na jezik. Živčne celice, ki omogočajo delovanje enega jezika, se nagibajo k temu, da bi bile čimbolj skupaj. Oba jezika pa imata skupen le majhen del možganov, kjer se tvori govor, čeprav ima vsak jezik lastno možgansko polje. Bolj presenetljiva je ugotovitev, da drugi jezik zavzema večje področje kot materni. Ko pa se znanje drugega jezika postopno veča, se navadno tudi zmanjša število »zaposlenih« živčnih celic.

Strokovnjaki menijo, da zgodnja dvojezičnost (do 3. ali 4. leta starosti) prinaša drugačen pristop in odnos do jezika. Osebe, ki se že v prvi otroški dobi srečujejo s težavnimi jezikovnimi sistemi, razvijejo poseben smisel za odkrivanje pravih in trenutnih potreb ter imajo navadno nadpovprečno razvito jezikovno občutljivost. Nastane torej vprašanje, ali se različna jezika na različni način vtisneta v obe polovici možganov. O teh domnevah ni natančnih podatkov, vendar je jasno, da jezika ne moremo smatrati kot posamezen pojav. Vsaj jezik ima svoje značilnosti, ki niso samo pomenske, temveč tudi zvočne in oblikovne narave (nekateri imajo več vokalov, drugi veliko konzonzantov, tretji uporabljajo razne šume, ki imajo svoj pomen itd.). Možgani torej obdelujejo del jezikovnega gradiva po fizični poti.

Vse to bi po mnenju nekaterih psihologov lahko upravičilo domnevo, da jezik ni samo sred-

stvo, ki nam dovoljuje, da spoznavamo resnico in svet, temveč tudi sredstvo, ki to resnico ustvarja in jo oblikuje ter ji daje neko podobo.

Če te domneve in teže postavimo na našo vsakdanjo dvojezično stvarnost, lahko iz lastne izkušnje ugotovimo, da je dvojezičnost veliko bogastvo, ki bi se ga morali zavedati vsi in še posebej starši šoloobveznih otrok.

M.T.

—o—

FRANCIJA IN BIVŠE KOLONIJE

V francoskem mestu Vittel se nadaljuje vrhunsko zasedanje Francije in afriških držav, nekdanjih francoskih kolonij. Srečanje sodi v vrsto stikov neuradnega značaja, saj je že deseta afriško-francoska konferenca. Do presenečenja je prišlo, ker sta se sestala in dolgo pogovarjala francoski predsednik Mitterrand in novi predsednik Zgornje Volte Sankara. Ta je 4. avgusta zrušil dotedanjo vlado, ki je imela zelo dobre odnose s Parizom. Povezal pa se je z Gedafijem, kar je povečalo zaskrbljenost vrste srednjeafriških držav. Mitterrand pa je očitno izbral pot dialoga in je prezrl nasvete, naj prekine vsak stik z Gornjo Volto.

WEINBERGER SPET DOMA

Ameriški obrambni minister Weinberger se je vrnil v domovino po daljšem potovanju, med katerim je obiskal Kitajsko, Japonsko, Pakistan in Italijo. Ob povratku v Združene države je izjavil, da je obisk na Kitajskem bil zelo uspešen. Vzpostavljeno so bili temelji za trajno vojaško sodelovanje med obema državama. Weinberger je med drugim dejal, da imata obe državi skupne cilje in da se soočata z isto grožnjo.

Grenke sanje, sladka stvarnost

Objavljamo drugo in zadnje nadaljevanje sestavka, ki nam ga je poslal »Tržaški bralec« in ki se tiče znanih izjav goriškega nadškofa Bommarca ter župana Scarana, kot izhaja iz članka v turinskem dnevniku »La Stampa« z dne 8. septembra letos. Zaradi teh izjav je med našim ljudstvom nastalo precejšnje razburjenje, izvajanja vidnih goriških predstavnikov pa so odmevala tudi na seji goriškega občinskega sveta z dne 27. septembra. V nedeljo, 2. oktobra, je dnevnik »La Stampa« objavil pismo nadškofa Bommarca, ki se v bistvu pritožuje, ker je časnikar napisal, da se je z njim hitavo pogovarjal. Škof tudi zanika, da bi bil izjavil, kako ga vsako jutro hudo moti pogled na znani napis na Sabotinu.

Avtor članka je objavil tole kratko pripombo: »Verno sem povzel vsebino pogovora. Če ima zdaj nadškof drugačno mnenje o slovanskih manjšinah, jemljemo to na znanje«.

Ured.

Sanje so se nadaljevale. Sanjalo se mi je, da sem se prebudil v nov dan in zagledal v naših slovenskih listih poročilo, da je nadškof res dal tak izjavo italijanskemu časnikarju in da jih naše javno mnenje obsoja. Sanjalo se mi je, da se verniki nad temi izjavami pohujšujejo in da jih grenko komentirajo na tej in oni strani meje.

Sanjalo se mi je tudi, da jih v Rimu in Beogradu pristojne službe hitijo registrirati in da jih v najvišjih vladnih krogih takole komentirajo:

V zunanjem in notranjem ministristvu v Rimu zaupno takole pravijo: »Hm, dobro, v redu. Mož je, kot se sliši iz izjav, hudo patriotičen Italijan. To nam je pogodu. Prav, da vemo, pri čem smo, kajti za obmejno področje smo zelo občutljivi, kakšen je tam škof. Z javnimi izjavami za tisk o sabotinskem napisu in o krivičnosti osimske pogodbe pa vendarle ni napravil usluge ne naši diplomaciji ne našim državnim interesom. Bolje bi bilo, da bi molčal. Zunanjo politiko vodimo pač poklicni in od ljudstva izvoljeni strokovnjaki, ki bolje poznamo njeno umetnost kakor katerikoli škof. Politiki smo in moramo biti realisti, v interesu lastne domovine. Se vedno imamo interes gojiti najboljše odnose z Jugoslavijo. Čemu bi dražili jugoslovansko ljubosumnost? Kot Istran bi moral vedeti, da se je fašistična Italija nad 20 let trudila na vse kriplje, da bi hrvaško in slovensko narodno manjšino odbila od Italije. In je to dosegla. Bommarco ni napravil usluge naši domovini, naša diplomacija utegne imeti sitnosti«.

Tako so umovali v Rimu.

V Beogradu pa so zabundali takole:

»Glejte, glejte... Ze spet je eden onkraj meje podrezal v zakrpene rane. Pa kdo? Nič manj kot neki višji katoliški pop, ki je na zelo odgovornem mestu. Pa tak, ki ga je celo sam sveti Oče, slo-

vanski papež, po osebnem poznanju izbral in postavil za škofa. Te izjave pa si bomo zapisali. Vsekakor kalijo dobre sosedske odnose med nami in Italijo. Mi imamo ves interes gojiti dobre odnose. Pa ti pride ta pop in jih začne kvariti... Hoče biti dober italijanski patriot, pa je slab diplomat. Ali pa: kaj če mu ni bilo od zgoraj namignjeno? Le kakšen interes bi utegnili imeti italijanska vlada od takega ovinkarskega zbadanja? Nikakor... izjave so verjetneje maslo italijanskih fašističnih krogov, ki bi radi metali polena pod noge sedanji vladi socialista Craxija. Vsekakor je treba biti pozorni!«.

Sanjalo se mi je še, da so najblažji kritiki takole razlagali Bommarcove izjave:

»Videti je, da mož prihaja iz redovniških vrst. Znano pa je, da je italijansko redovništvo — z nekolikšno izjemo jezuitov — silno patriotično in v veliki večini šovinistično; kar zadeva politično zrelost (spet z nekolikšno izjemo jezuitov), zlasti zunanjo politiko, pa prava ničla. Ob Bommarcovih izjavah pa je treba upoštevati še nekaj. Znano je, da italijanski katoličani, in cerkvene osebe še posebej, še vedno imajo občutek manjvrednosti pred laičnim svetom, ker so italijanski katoliki zamudili vlak patriotizma v dobi Risorgimenta. Ko so spoznali, kako usodna je bila tista zamuda, ko jim je laični svet spet opočitaval njihovo nasprotovanje zedinjenju zaradi papeževe države, so se »zbrihtali« in planili za vlakom, da bi ga ujeli — in to delajo še danes, da bi vendar že odvrnili od sebe sum nezadostne patriotičnosti. Kje je lepša priložnost za dokazovanje patriotičnosti kakor prav tu na meji pri poglavju zgube Julijske krajine!«

Občni zbor prosvetnega društva »Štandrež«

V domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu je bil v soboto, 1. oktobra, redni občni zbor prosvetnega društva »Štandrež«, ki ga je vodil predsednik dr. Damjan Paulin. Občnega zbora se je udeležilo lepo število članov; kot gosta sta bila prisotna predsednik ZSKP Emil Valentinčič in predsednik ZCPZ Mirko Špacapan. Po uvodnem poročilu predsednika je bilo na dnevnem redu tajniško poročilo (prebrala ga je tajnica Silvana Znidarčič), v katerem je bila podana zelo podrobna analiza celotne dejavnosti od prejšnjega občnega zbora, ki je bil lani septembra, do danes.

Na pevskem področju sta mladinski in mešani zbor opravila veliko dela z rednimi vajami in lepim številom nastopov v domačem kraju in tudi drugod. Štandreški mladinski zbor, ki ga vodi Elvira Chiabai, je novembra lani sodeloval na spominski proslavi, kjer so pred ploščo, ki spominja na vojne žrtve, položili venec. Na zahvalno nedeljo je mladinski zbor pel na trgu v Štandrežu, kamor so kmetje pripeljali pridelke in kmetijske stroje. Sodeloval je na Mali Cecilijanki v Gorici 8. decembra, na prazniku špagljev in na zaključni prireditvi štandreške glasbene šole. Mešani pevski zbor vodi Mirko Špacapan. Nastopil je na Cecilijanki v Katoliškem domu v Gorici 21. novembra in na Primorski poje 10. aprila v Komnu. Sodeloval je še ob raznih drugih prilikah. Štandreška glasbena šola je redno delovala v prostorih doma »Anton Gregorčič«. Obiskovalo jo je nad trideset gojencev, ki so se vadili v klavirju, harmoniki in kitari. Zaključna prireditev glasbene šole je bila v Štandrežu 16. junija letos.

ŠIRITE NOVI LIST!

Tako sem mislil in trpel v sanjah. Ko sem se prebudil, me je bilo kar sram, da sem imel tako nespoštljive sanje o nadpastirju.

Odšel sem v tisto luksuzno tržaško kavarno, ki jo običajem le dvakrat na leto. Tam imajo poleg visokih cen in mehkih sedežev tudi večjo izbiro dnevnikov. Bolj v zabavo nad sanjami kakor iz praznovanja sem segel po dnevniku La Stampa... Glej, glej spaka! V dnevniku sem našel črno na belem naslov: »Il benessere mutilato di Gorizia«. In nadnaslov ter podnaslov. Hlastno sem začel brati. Tisto o županovih in Seghizzijevih izjavah se je še nekam ujemalo z mojimi sanjami, tisto o nadškofu pa je bilo vse narobe. Tako le se je glasilo poročilo:

K nadškofu je prišel še kar prijazen časnikar. »Kako Vam je kaj, ekselenca, kot škofu v Gorici? Ko jutraj pogledate skozi okno morate, re-vež, videti najprej v hribe, ki so žal v tuji državi, potem ko smo mi prelili toliko krvi, da smo vsaj za 25 let dobili tiste puste kraške hribe. In na Sabotinu, ki že po imenu kliče, da je italijanske pasme, se vam izzivalno prikaže napis Naš Tito... Ubogi škof! Koga ne bi prijela jeza. Pa mesto... Brez zaledja. Gospodarsko propada. Pa Osimo, kaj se vam zdi? Krivica, kajne da? In podpis italijanske republike pod tisto listino. Kolikšna bolečina za vaše škofovsko srce«. Tako je brbljal vsiljivi patriotski časnikar.

Nadškof je miro poslušal, nato spregovoril v odgovor:

»Ko jutraj vstanem, se najprej pokrižam in potem molim. Skozi okno res rad pogledam v ta lepi božji svet in v duhu objamem Marijino cerkev na Kostanjevici ter še bolj na Sveti gori, potem za razvedrilo obkrožim z očmi kar vso pano-

Dramska skupina je v tej sezoni naštudirala Molierovo komedijo »Namišljeni bolnik«. Premiera je bila 9. januarja v domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu. Delo je režiral Emil Aberšek. Štandreški igralci so igro ponovili na Humu v Brdih (23.1.), v Krminu (28.1.), v Gorici (30.1.), v Braniku (13.2.), v Doberdobi (20.2.), v Ricmanjih (20.3.), v Kanalu (27.3.), in v Grgarju (17.4.). Nastop v Krminu, ki je bil v občinskem gledališču, je bil vključen v gledališko sezono, ki jo je priredila krminska občina.

Dramski odsek je letoš naštudiral tudi Nušičevo veseloigro v enem dejanju »Na stara leta«. Delo je režirala Mira Štrukelj. Premiera je bila v Štandrežu na prostem ob Prazniku špagljev. Dramski odsek je prejel priznanje na natečaju Mladi oder, ki ga prireja Z.S.K.P. iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta.

Društvo je 7. aprila priredilo Komorni koncert mladih glasbenikov, ki jih vodi Hilarij Lovrenčič iz Doberdoba.

Predvajanje diapozitivov je bilo na programu dvakrat. Viktor Selva je v aprilu kazal lepe posnetke o pomembnih dogodkih v domačem kraju. Vinko Zaletel iz Koroške pa je obiskal štandreško dvorano 24. aprila in lepo prikazal s sliko in besedo nekdanji in današnji Izrael. Kot že več let nazaj je naše društvo priredilo Praznik špagljev. Program večdnevni praznovanj je obsegal slikarski ex-tempore, nastop štandreškega mladinskega pevskega zbora, moškega zbora »Mirko Filej«, štandreške dramske skupine z Nušičevo veseloigro Na stara leta, mladinsko igro Muc gospe Vriskove, ki jo je režirala Majda Paulin, ter nastop mladenk v ritmični telovadbi pod vodstvom Nataše Sirk. Za družabnost in plesno zabavo sta skrbela ansambla »Souvenir« in do-

mači ansambel. Društvo je priredilo še druga družabna srečanja in sicer Martinovanje, Silvestrovanje in Pustovanje. Sodelovalo je ob raznih drugih prilikah: polaganje vencev ob 1. novembru, zahvalna nedelja in še drugo. V mesecu juliju je štandreški mladinski pevski zbor letoval v koči sv. Jožefa v Žabnicah.

Odbornik Lucijan Pavio je podal poročilo o blagajniškem stanju, ki je zaradi dobrega gospodarjenja in nekaterih dobro uspešnih prireditev zadovoljivo. Zatem je povzel besedo predsednik dr. Paulin, ki je osredotočil svoj govor predvsem na potrebo po poživitvi nekaterih dejavnosti, ki bi jih društvo lahko razvilo v bodoči sezoni. Vsekakor je bila njegova ocena dosedanjega delovanja pozitivna, kar je bilo razvidno tudi iz izčrpnega poročila tajnice. Dr. Paulin se je zavzel za čimširše sodelovanje med društvi na Goriškem in tudi z onimi v Sloveniji. Pred razpravo je občnemu zboru prinesel pozdrav predsednik ZSKP Valentinčič, ki je izrekel pohvalo prosvetnim delavcem iz Štandreža in podčrtal potrebo po okrepljeni oz. ohranjanju tradicij prosvetnega delovanja štandreškega društva. Čestitke občnemu zboru je izrekel tudi predsednik ZCPZ Špacapan. Emil Cingerli, predsednik nadzornega odbora, se je tudi zelo pohvalno izrazil o poslovanju in delu, ki so ga opravili štandreški prosvetarji in dal razrešnico dosedanjemu odboru. Sledile so volitve novega odbora, ki je tako sestavljen: Marko Brajnik, Marjan Breščak, Lucijan Krpan, Marinka Leban, Pavel Marušič, Jordan Mučič, Marjo Mučič, Lucijan Pavio, Damjan Paulin, Igor Paulin, Viktor Selva, Božo Tabaj, Silvana Znidarčič in Jožef Zorž. Nadzorni odbor sestavljajo Emil Cingerli, Ivanka Zavadlav, Majda Paulin, razsodišče pa Dušan Brajnik, Irena Nanut, Franjo Srebotnjak. V kratkem se bo sestal odbor za izvolitev predsednika in porazdelitev odborniških mest.

ramo, ki se mi odpira, a žal mi hribi bolj zapirajo daljna obzorja. Na Sabotinu res vidim tudi neki napis. Kaj si mislim? Da je to jugoslovanska notranja zadeva, ki mene prav nič ne briga. Da je goriško mesto ohromljeno... To je pač tako imenovana metafora, ki hoče nekaj slikovito povedati. Nisem strokovnjak za gospodarska vprašanja, toliko pa že razumem, da je do pred malo dnevi »odrezano« zaledje, kot ga vi imenujete, prihajalo dnevno v Gorico in zapolnjevalo s svojimi avtomobili ves Travniki in vsa bližnja parkirišča. Zdaj je nekoliko skrčen ta promet zaradi nekih notranjih omejitev v Jugoslaviji, a tam neprestano ponavljajo, da so to le začasni ukrepi, in zato sodim, da bom v kratkem spet imel pod okni gnečo krivo parkiranih jugoslovanskih avtomobilov. K sreči so jim mestni redarji dokaj prizanesljivi. Kako jim ne bi bil prizanesljiv tudi tukajšnji škof! — Vidim pa tudi mnogo nove industrije v goriškem mestu. Vidim imenitno prometno napravo na novem mejnem prehodu. Onkraj meje se vedno bolj pripravljajo za zgradnjo avtoceste in bo torej Gorica imela menda tudi od tega prometa kaj korist.

O Osimskem sporazumu se ne bom nič izražal, ker nisem politik, pač pa zaupam v zakonito izvoljene zastopnike ljudstva. Če so podpisali ta sporazum, so že vedeli kako in kaj. Na obeh straneh so gotovo težili po mirnem in urejenem sožitju. Ali je razmejitev pravična ali ne, naj sodijo drugi in ne bomo tega delali tisti, ki se ukvarjamo z nadnaravnimi, zveličavnimi dimenzijami ali razmejitvami. Mi po nauku in zgledu Kneza miru, ki ga oznanjamo, le pozdravljamo vsak sporazum med dvema nasprotnikoma ali tekmečema. Čeprav nisem politik, toliko razumem, da je bil tudi podpis osimske pogodbe v interesu mi-

ru. Mir pa je tolikšna vrednota, da se zanj splača tudi kaj žrtvovati.

Končno se bojite, da razcepljenje nekega enotnega ozemlja ne bo moglo nuditi miru? Jaz ne vem, ker nisem prerok. Za zdaj z velikim zadovoljstvom ugotavljam, da tukaj ljudje z obeh strani meje marljivo med seboj kupčujejo, se obiskujejo skupno pojejo. In mene vse to le veseli, dokler vidim, da se med seboj ne sovražijo niti drug drugemu nič ne grozijo, ampak vse to ljudstvo z obeh strani meje žubori v vsakdanjem hitenju, delu in razvedrilu in — hvala Bogu — sicer še premalo, vendar precej — tudi v molitvi. Kdo bi ne bil tega mirnega in plodnega stanja vesel! Do Jugoslavije gojim le to pobožno nevoščljivost, da imajo za svoje novo mesto, Novo Gorico, kar tri Marijina svetišča — na Sveti gori, na Kostanjevici, na Mirenskem gradu. V Novi Gorici so si s težkimi žrtvami zgradili novo farno cerkev, ki je zelo moderna, a tudi zelo funkcionalna. Dajmo, zgradimo tudi mi na tej strani — ne morda farnih cerkev, ki jih za srečo ne pogrešamo — ampak svojo Sveto goro, kar bi bilo po mojem najbolj plemenito »maščevanje« za ohromitev mesta.

To niso bile sanje, ampak stvarnost. Kako globoko sem se obdahnul, ko sem vse to prebral. Pozneje sem zvedel, kaj so na to objavljeno izjavo rekli v Rimu in Beogradu.

V obeh mestih so dejali: »He, to je čisto pravi pristni duhovnik (v Rimu so rekli »pretevescovo«, v Beogradu »nadpopovski pop«). Govoril je po »popovski«, govoril je »da pretek«. Glavno za nas je, da se ni mešal v naše politične štrene. Kar lepo ravnajmo z njim!« so rekli eni in drugi.

KONEC
Tržaški bralec